

SPECYFIKA GATUNKOWA INTERNETOWYCH RELACJI NA ŻYWO W WYBRANYCH SERWISACH SPORTOWYCH

DOMINIKA POROSZEWSKA

GENRE SPECIFICITY OF INTERNET LIFE REPORTS IN SELECTED SPORTS SERVICES

ABSTRACT *The article attempts to characterization of live Internet sports coverage as a genre journalistic and an analysis of the genre specifics of soccer match reports based on research material from the sport.pl and sportfakty.wp.pl portals. The main research hypothesis was the statement that online live reports live in sports websites are created on the basis of a pattern that has has formed over the years. A comparative analysis between the coverage of Ekstraklasa soccer matches in the 2020/2021 and 2023/2024 seasons in order to understand the evolution of this journalistic genre functioning on the Internet for more than 20 years.*

KEY WORDS *journalistic genre, online journalism, live report, sports, sports services*

CONTACT *Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie, Częstochowa;
dominika.poroszewska@gmail.com*

1 / WPROWADZENIE

Relacja na żywo jest gatunkiem dziennikarskim funkcjonującym w mediach od wielu lat, największą popularnością dotychczas cieszyły się relacje telewizyjne, które dzięki połączeniu obrazu z komentarzem były najciekawsze dla odbiorców. Pierwsze relacje na żywo w Internecie pojawiły się ponad dwie dekady temu, gdy dostęp do niego był jeszcze ograniczony. Ten gatunek dziennikarski daje dużą swobodę wydawcom portali internetowych, ponieważ wykorzystuje się je do relacjonowania wydarzeń istotnych w danym momencie, które cieszą się popularnością i przyciągają uwagę odbiorców. Celem artykułu jest omówienie specyfiki gatunkowej internetowych relacji na żywo na przykładzie relacji z meczów piłki nożnej. Materiał badawczy stanowią relacje na żywo z meczów piłki nożnej Ekstraklasy, czyli najwyższej klasy męskich ligowych rozgrywek w Polsce, w sezonach 2020/2021¹ oraz 2023/2024² publikowane na portalach *sport.pl*, oraz *sportowefakty.wp.pl*.³ Analiza porównawcza relacji na żywo z tych dwóch sezonów ma na celu lepsze zrozumienie istoty i przemian tego gatunku dziennikarskiego.⁴ Za główną hipotezę badawczą przyjąłam założenie, że internetowe relacje na żywo z meczów piłki nożnej, dostępne w serwisach sportowych, są konstruowane na podstawie schematu wypracowanego w praktyce dziennikarskiej, który ma dynamiczny charakter.

2 / GATUNEK DZIENNIKARSKI W INTERNECIE

Relacja na żywo jest internetowym gatunkiem dziennikarskim, przyjmującym postać tekstów pisanych. Gatunek może być postrzegany jako *skład zasad organizacji tekstu, powtarzalna kombinacja chwytów, decydujących o kompozycji tekstu, komunikacyjnie ukierunkowanych i zdeterminowanych przez materiał i technikę przekazu (medium)* (Naruszewicz-Duchlińska 2012: 33–34). M. Wojtak traktuje gatunki wypowiedzi jako *modele organizacji tekstu, czyli byty abstrakcyjne zorganizowane*

1 Publikowane od 21. 8. 2020 do 8. 11. 2020. Przeprowadzono analizę relacji na żywo, opublikowanych na portalach internetowych *sport.pl* oraz *sportowefakty.pl*. Losowo wybrano następujące relacje z meczów piłkarskich rozgrywanych w kolejkach od 1 do 9 w sezonie 2020/2021: Zagłębie Lubin – Lech Poznań, Lech Poznań – Wisła Płock, Wisła Płock – Legia Warszawa, Zagłębie Lublin – Górnik Zabrze, Górnik Zabrze – Raków Częstochowa, Legia Warszawa – Śląsk Wrocław, Lech Poznań – Cracovia, Warta Poznań – Legia Warszawa, Raków Częstochowa – Wisła Kraków, Legia Warszawa – Lech Poznań.

2 Publikowane od 21. 7. 2023 do 29. 9. 2023. Dokonano losowego wyboru jednego spotkania piłkarskiego z kolejek od 1 do 10 w sezonie 2023/2024, po czym poddano analizie relacje na żywo publikowane na portalach *sport.pl* oraz *sportowefakty.pl* z następujących meczów: Legia Warszawa – ŁKS Łódź, Jagiellonia Białystok – Puszcza Niepołomice, Pogoń Szczecin – Śląsk Wrocław, Stal Mielec – Śląsk Wrocław, Radomiak – Warta Poznań, Lech Poznań – Raków Częstochowa, Cracovia – Korona Kielce, Jagiellonia Białystok – Radomiak, Zagłębie Lubin – Warta Poznań, Piast Gliwice – Widzew Łódź.

3 Relacje na żywo są charakterystycznymi tekstami dla portali internetowych poświęconych tematyce sportowej. Są również publikowane na takich stronach jak: *gol24.pl*, *sport.onet.pl*, *polsatsport.pl*. Jednak warto zaznaczyć, że internetowe relacje na żywo mają charakter efemeryczny, co oznacza, że są zamieszczane na portalach internetowych i na nich przechowywane przez krótki czas.

4 Należy zaznaczyć, że materiał z relacji na żywo z meczów rozgrywanych w sezonie 2020/2021 został przeze mnie zarchiwizowany w dniu 9. 2. 2021 roku, a z niego pobrano przykłady, które posłużyły jako podstawa do przeprowadzenia analizy. Archiwizacja tego materiału stanowiła istotny krok, ponieważ na przestrzeni lat 2021–2023 zmienił się schemat wpisów zamieszczanych w relacjach na portalu *sport.pl*. Dostęp do zarchiwizowanego materiału pozwala na rzeczywiste porównanie, jakie środki były wykorzystywane w relacjach kilka lat temu. Dostęp do archiwalnych materiałów można uzyskać również dzięki stronie internetowej *web.archive.org*.

wewnętrznie we wzorcach obejmujących cztery płaszczyzny: strukturę, aspekt poznawczy, pragmatykę, stylistykę (Wojtak 2014: 63–64). Uwzględnienie tego podejścia pokazuje, że o specyfice gatunków medialnych nie decyduje tylko forma ich realizacji, ale również kontekst występowania (Kępa-Figura, Ślawska 2023: 7). Gatunki medialne są zindywidualizowanymi strukturami, które spełniają specyficzne dla nich zadania w procesie komunikowania masowego. Podstawą wyodrębnienia gatunków medialnych jest ich genetyczny związek z konkretnym medium, publikowanie tekstów za jego pośrednictwem, oraz określona sytuacja nadawczo-odbiorcza. Specyfika danego medium wpływa na kształt gatunku, jego cechy, które pojawiają się w każdym z przekazów i zyskują indywidualne rysy (Ślawska 2017: 17–18).

3 / INTERNETOWA RELACJA NA ŻYWO – USTALENIA TERMINOLOGICZNE

Przeniesienie gatunków dziennikarskich do przestrzeni mediów internetowych można rozważać na wiele sposobów. Internet jest środowiskiem, które stwarza wiele możliwości integrowania ze sobą wszystkich cech mediów tradycyjnych – można łączyć tekst, obrazy, treści audio, a odbiorca sam decyduje, jaki kanał kontaktu z treścią wybiera (Bauer 2015: 82). W zależności od medium wykorzystywane są przekazy bezpośrednio transmitujące wydarzenie oraz takie, które opisują je dopiero po zakończeniu. Do mediów, które transmitują bezpośrednio zawody sportowe należą: telewizja, radio i Internet, a do mediów, które opisują wydarzenia po ich zakończeniu należą przede wszystkim prasa i Internet, choć zdarza się, że również ta forma pojawia się w radiu i telewizji (Grochala 2012: 95).

Początki internetowej relacji na żywo sięgają pierwszej dekady XXI wieku, gdy dostęp do Internetu miał charakter stacjonarny. Wydawcy serwisów sportowych wzięli pod uwagę fakt, że niektórzy odbiorcy pracują podczas wydarzeń sportowych, co skłoniło ich do stworzenia pierwszych relacji na żywo wykorzystujących określony schemat przekazywania informacji, np.: *17 minuta: Precyzyjne dośrodkowanie kapitana drużyny niewykorzystane przez napastników. Drużyna przeciwna wprowadza kontrę, GOL?! Niestety spalony*. Do takiej relacji często dodawano tabele zawierające podstawowe dane statystyczne meczu (Olszański 2012: 166). W przeciwieństwie do relacji telewizyjnych czy radiowych, których realizacja jest nieschematyczna, relacje internetowe są w większym stopniu ustrukturyzowane i uporządkowane, zarówno komunikacyjnie, jak i formalnie. W internetowych relacjach występują elementy wspólne z realizacjami w mediach tradycyjnych, poprzedzające relacje tj.: przywitanie odbiorców oraz budowanie tła informacyjnego, w którym umieszcza się informacje o drużynach rozgrywających mecz (Szews, Siekiera 2016: 73–76).

Istotę tej formy komunikacyjnej wyjaśnia E. Modrzejewska, która uważa, że relacja na żywo jest syntezą tradycyjnego dziennikarstwa z wykorzystaniem współczesnych, cyfrowych rozwiązań technologicznych. Zazwyczaj ma ona formę tekstowej relacji tworzonej w czasie zbliżonym do rzeczywistego, podawane są w niej ważne informacje w odwrotnej chronologii, czasami pojawiają się źródła, wypowiedzi komentatorów lub świadków zdarzenia (Modrzejewska 2016: 182). Podobne ujęcie prezentuje L. Olszański (2006: 88), który pisze, że relacja na żywo odbywa się, gdy komunikatów jest bardzo dużo i pojawiają się one w krótkich odstępach czasu, co kilka minut, a nawet częściej.

Omawiając internetową relację na żywo, należy zacząć od stwierdzenia, że nie każde wydarzenie da się zrozumiale opisać za pomocą tekstu. Transmisja w Internecie ma sens, gdy informacje są publikowane z dużą częstotliwością oraz gdy mają charakter związanych komunikatów, które dziennikarz może napisać w kilka sekund. W przypadku wydarzeń sportowych można zastosować tabele zestawiające liczbę bramek czy fauli. Jednak podstawowym elementem relacji jest tradycyjny opis. Wpisy powinny być oznaczone minutą meczu, w której rozegrały się wydarzenia oraz, co jest istotne, umieszczane w kolejności odwrotnej do chronologicznej, by po każdym odświeżeniu przeglądarki internetowej najnowsze informacje były na górze strony (Olszański 2006: 90–92). O swoistości relacji na żywo świadczy między innymi tytuł tekstu, zazwyczaj jest on dwuczłonowy. Pierwsza część tytułu identyfikuje relacjonowane wydarzenie, najczęściej pozostaje stała przez całą transmisję, co ułatwia czytelnikom lokalizację treści w wyszukiwarkach internetowych. Natomiast druga część tytułu ma za zadanie podkreślić najważniejszy moment lub informację z relacjonowanych wydarzeń. Następnym elementem internetowej relacji na żywo jest sekcja wprowadzająca, która zastępuje tradycyjny lid. Z reguły jest to wypunktowana lista ze streszczeniem najważniejszych faktów, która pomaga odbiorcom zrozumieć kontekst najnowszych wpisów (Olszański 2012: 176–178). Zdarza się, że w internetowej relacji występuje *aktywny lid*, w którym umieszcza się takie informacje jak: *dyscyplina, nazwa rozgrywek, data i godzina spotkania, nazwy uczestniczących drużyn (wraz z herbami lub flagami), wynik, składy* (Szews, Siekiera 2016: 76).

W relacji internetowej pierwszy komunikat dotyczy najczęściej rozpoczęcia spotkania lub sytuacji przedmeczowej. Relacja z meczu piłkarskiego jest podzielona na dwie części, których granice pokrywają się z pierwszą i drugą połową spotkania. W zakończeniu relacji jest podawana informacja o końcu spotkania, uzupełniona o wynik wraz z krótkim komentarzem. Odbiorca nie ogląda spotkania, więc relacja internetowa musi zawierać konkretne informacje, zazwyczaj mają one charakter czysto informacyjny. Najważniejsze jest szybkie przekazywanie informacji o wydarzeniach na boisku, dlatego w internetowej relacji nie ma miejsca na emocje i komentarze (Grochala 2011: 168–180).

W internetowej relacji na żywo najważniejsze są językowe kompetencje nadawcy, które pozwolą wyróżnić daną relację na tle innych. Istnieją relacje opierające się na beznamytnym stylu depešowym i faktograficznym przekazywaniu informacji (Szews, Siekiera 2016: 77). Drugi sposób opisuje L. Olszański – *język właściwy dla tekstów prasowych i agencyjnych zastępujący żywy i cięty język mówiony, pełen wykrzykników i potocznych sformułowań*. Autorzy, którzy czują się pewnie w temacie włączają do relacji własne oceny (Olszański 2012: 174). Szybkość wydarzenia sportowego wymusza na dziennikarzu ekonomię środków językowych, co przekłada się na poprawność i gramatykę relacji. Relacja internetowa wymaga innych sposobów przekazywania emocji, można je podzielić na: tekstowe – używanie wersalików (służą do podkreślenia konkretnych wydarzeń), pogrubionej czcionki (zwrócenie uwagi odbiorcy oraz dodatkowe wyróżnienie tekstu), zwielokrotnienie liter i przeciąganie wyrazów (służą wyolbrzymieniu), oraz pozatekstowe – wstawiane fragmentów wideo z meczu (Szews, Siekiera 2016: 174). Ważnym elementem jest wykorzystywanie właściwości komunikacyjnych Sieci, tj.: multimedialności, interaktywności, personalizacji treści czy hipertekstowości. Pomaga to w nawiązaniu kontaktu z internautami. Oprócz opisywania wydarzeń dziennikarze włączają do relacji np. *fragmenty blogów, komentarze z forum dyskusyjnego, wpisy z Twittera lub Facebooka czy materiały multimedialne*

z *YouTube*. Jest to pomocne przy wypełnianiu przerw w relacji bądź w sytuacji, gdy w meczu niewiele się dzieje (Szews, Siekiera 2016: 82–83).

4 / **CECHY GATUNKOWE INTERNETOWYCH RELACJI NA ŻYWO W SERWISACH SPORT.PL ORAZ SPORTOWEFAKTY.WP.PL**

Podstawą opisu jest analiza czterech aspektów gatunkowych: elementów pragmatycznych (funkcje wypowiedzi, charakterystyka ról nadawcy i odbiorcy), strukturalnych (tytuły relacji, lid aktywny, sekcja wprowadzająca, korpus, elementy multimedialne oraz symbole i ankiety), poznawczych (tematyka gatunku, punkt widzenia nadawców oraz komponent aksjologiczny) oraz stylistycznych (cechy stylistyczne sportowych relacji na żywo).

Nadawcą relacji na żywo jest dziennikarz, który ogląda wydarzenie sportowe i za pomocą wpisów tekstowych relacjonuje je w tym samym czasie na portalu internetowym. Z kolei nadawcą nadrzędnym w tym kontekście jest zawsze wydawca konkretnego portalu, który pełni rolę nadawcy instytucjonalnego. Tożsamość indywidualnych autorów relacji pozostaje zazwyczaj anonimowa, choć w niektórych przypadkach w relacjach na portalu *sport* zamieszczone są skrótowe informacje identyfikujące nadawcę bezpośredniego, czyli dziennikarza sportowego. Na portalu *sportowefakty* nie podaje się żadnej informacji na temat autora relacji na żywo.

Autorzy wszystkich omawianych relacji pełnią dwie role komunikacyjne: informatora i komentatora. Dziennikarz sportowy jako nadawca relacji musi być merytorycznie przygotowany przed jej rozpoczęciem oraz posiadać kompetencje językowe, by w dostosować styl wypowiedzi, w tym przypadku wpisów, do poziomu odbiorcy i jego oczekiwań. Odbiorcy uznają nadawcę za osobę kompetentną, która w odpowiedni sposób przekazuje informacje z boiska. Zadaniem dziennikarza – nadawcy relacji sportowej – jest informowanie odbiorcy o przebiegu danej rozgrywki sportowej, co wymaga bieżącego obserwowania wydarzeń na żywo. Relacje na żywo dają nadawcy pewną swobodę wyrażania swoich opinii i emocji, co wzbogaca tekst relacji. Ten element nawiązuje również do tradycyjnego oglądania meczu w telewizji, w którym istotną rolę odgrywa komentator sportowy. W każdym widowisku sportowym bardzo ważne są emocje kibiców, dlatego jest to istotny element relacji na żywo, nadawca jest odpowiedzialny za kreowanie obrazu całego wydarzenia sportowego przy użyciu zapisu.

W przypadku gatunków dziennikarskich odbiorcy pełnią ważną funkcję, ponieważ to dla nich powstają dane teksty. Odbiorcy sportowej relacji na żywo nie decydują się na zapoznanie z tego rodzaju tekstem przez przypadek, są nimi zazwyczaj kibice, fani piłki nożnej, którzy w danym momencie nie mogą obejrzeć meczu na żywo, ale mają dostęp do Internetu. Są to odbiorcy należący do różnych grup wiekowych, z różnym wykształceniem, którzy liczą na to, że autor relacji na żywo, we wpisach w prosty sposób przekáže najważniejsze akcje z boiska.

Tytuł jest istotną, początkową częścią każdej publikacji, ma przyciągać odbiorcę, zaszyfrować lub streścić tekst. Powinien być zwięzły, interesujący, dokładny i treściwy, a przy tym zgodny z charakterem środka przekazu, w jakim się ukazuje (Pisarek 2006: 225). Analizowane teksty internetowych relacji na żywo z portalu *sportowefakty* nie mają klasycznych tytułów, znajdują się w zakładce *relacja*, której nazwa w pewien sposób identyfikuje gatunkowy charakter tekstów. Jako tytuł można traktować nazwy drużyn rozgrywających mecz, które są umieszczone w aktywnym lidzie, taką informację również znajdziemy w nazwie strony, np.: *Raków*

Częstochowa – Wisła Kraków – 0:0 – Wynik meczu i relacja na żywo – PKO Ekstraklasa – 8. 11. 2020 – WP Sportowe fakty;⁵ Stal Mielec – Śląsk Wrocław – Relacja live – WP SportoweFakty.⁶ Natomiast w przypadku relacji publikowanych na portalu *sport* tytuł znajduje się na samej górze strony i stanowią go nazwy drużyn, dopiero w podtytule, umieszczonym pod aktywnym lidem, znajduje się informacja, że jest to relacja na żywo. W ten sposób podtytuł jasno kwalifikuje tekst do określonego gatunku dziennikarskiego. Wszystkie podtytuły w omawianych relacjach z tego portalu są budowane w następujący sposób: *Relacja z meczu Jagiellonia Białystok – Puszcza Niepołomice*.⁷

L. Olszański zaznacza, że w internetowych relacjach na żywo lid zastępuje sekcja wprowadzająca, czyli wypunktowana lista ze streszczeniem najważniejszych faktów, to właśnie ona rozpoczyna relację jeszcze przed początkiem meczu (Olszański 2012: 176). Sekcja wprowadzająca pozwala dziennikarzowi zbudować tło informacyjne przed rozpoczęciem relacji. Pojawiają się w niej informacje dotyczące składów drużyn, miejsca drużyn w tabeli Ekstraklasy czy hiperłącza do artykułów związanych z drużynami rozgrywającymi mecz. Przed rozpoczęciem każdej relacji na żywo na portalu *sport* w sezonie 2020/2021, w sekcji wprowadzającej, zostały wymienione wyjściowe jedenastki drużyn, często dodawano informacje, które miejsce zajmuje drużyna w tabeli, np. *Aktualnie w tabeli ekstraklasy Wisła Płock jest na 9. miejscu z 2 punktami. Legia jest 6., mając jedno „oczko” więcej*.⁸ W ośmiu relacjach pojawiło się zaproszenie do śledzenia relacji, którego ośrodkiem był czasownik *zapraszamy*, np.: *16:21 Zapraszamy państwa na relację z meczu Lech Poznań – Wisła Płock. Początek meczu o 17.30*.⁹ Co zaskakujące, sekcja wprowadzająca w relacjach z sezonu 2023/2024 pojawia się tylko w jednej z omawianych relacji.¹⁰ Sekcje wprowadzające w relacjach na portalu *sportowefakty* z obu omawianych sezonów zawierają jedynie podstawowe dane, tj.: nazwisko głównego sędziego, składy drużyn, opis sytuacji przedmeczowej bądź informacja, o tym, że zawodnicy wychodzą na boisko.

W sezonie 2020/2021 na portalu *sportowefakty* relacje otwierała graficznie wydzielona belka zamieszczona na samej górze, która pełni funkcję aktywnego lidu, co oznacza, że znajdują się w niej najważniejsze informacje: nazwa rozgrywek, data i godzina spotkania, nazwy drużyn wraz z herbami, wynik, bramki oraz kary ostrzeżenia (w której minucie zawodnicy zostali ukarani żółtą bądź czerwoną kartką). W relacjach z sezonu 2023/2024 aktywny lid zawiera znacznie mniej danych, ogranicza się do informacji o nazwie rozgrywek, dacie i godzinie meczu, nazw drużyn z herbami oraz ostatecznego wyniku spotkania. Również w relacjach na żywo na portalu *sport* występuje aktywny lid, jego kompozycja na przestrzeni sezonów się nie zmienia, zawarte są w nim następujące informacje: nazwy drużyn z herbami, wynik oraz zdobyte bramki, zmiany zawodników i kary ostrzeżenia, które padły w meczu są oznaczone na osi czasu. Dzięki temu po zakończeniu relacji na żywo odbiorca wie o wszystkich najważniejszych momentach spotkania, bez śledzenia relacji przez cały czas jej trwania.

5 Sportowefakty.wp.pl: RCZ – WIS.

6 Sportowefakty.wp.pl: STM – ŚLĄ.

7 Sport.pl: JAG – PUN.

8 Sport.pl: WPŁ – LEG.

9 Sport.pl: LPO – WPŁ.

10 Sport.pl: LPO – RCZ – Warto zaznaczyć, że jest to również najbardziej rozbudowana relacja ze zbioru relacji z sezonu 2023/2024 publikowanych na portalu *sport.pl*. Na podstawie czego należy wysnuć wniosek, że wydawcy portalu skupiają swoją uwagę na relacjach z meczów drużyn, które mają największe grono kibiców, ale również plasują się na najwyższych szczeblach w tabeli Ekstraklasy.

Wpisy zamieszczane w relacji powinny pojawiać się w kolejności odwrotnej do chronologicznej, najnowsze znajdują się na początku tekstu. Równocześnie, warto zaznaczyć, że ta zasada nie obowiązuje już na portalu *sportowefakty* w przypadku relacji z sezonu 2023/2024. O ile w relacjach z sezonu 2020/2021 ta norma była przestrzegana i najnowsze wpisy pojawiały się w początkowej części relacji (na górze strony), to obecnie na portalu to najstarsze wpisy znajdują się na górze strony – jest to zaskakująca praktyka, łamiąca dotychczasowo obowiązujące schematy wykorzystywane w internetowych relacjach na żywo. Każda relacja składa się z szeregu autonomicznych wpisów tekstowych, które zaczynają się od nowych akapitów i nie nawiązują do poprzedzających komunikatów. Liczba wpisów w internetowych relacjach na żywo świadczy o szczegółowości przekazywanych informacji z boiska. Wnioski płynące z analizy wskazują, że w sezonie 2020/2021 relacje dostępne na portalu *sportowefakty* zawierały znacznie więcej informacji, przeciętnie 65 wpisów na relację. W przypadku portalu *sport* liczba wpisów była zdecydowanie mniejsza, oscylowała przeciętnie w granicach 49 na jedną relację. Jeśli porównać te wyniki z relacjami z sezonu 2023/2024, można zauważyć wyraźny spadek ilości przekazywanych informacji na portalu *sport*, gdzie średnia liczba wpisów wynosi zaledwie 26 na relację.¹¹ Z kolei na portalu *sportowefakty* relacje nadal zawierają średnio 60 wpisów, co wskazuje na znaczący kontrast między obiema platformami pod względem ilości przekazywanych danych z boiska.

Podstawowym elementem strukturalnym internetowej relacji jest zwięzły opis wydarzeń z boiska, na który składają się odrębne wpisy, czyli krótkie komunikaty oznaczone minutą meczu. Wpisy często zawierają równoważniki zdań, co pozwala przekazać informacje z boiska w skrótowej formie, np.: *1' Grammy!*;¹² *45' Doliczone 4 minuty*;¹³ *68' 14562 kibiców na trybunach*;¹⁴ *90' W rzutach różnych – 5:2 dla Lecha*;¹⁵ *18' Do kompletu wideo weryfikacja. Może być jedenastka dla Warty Poznań*.¹⁶ Zaskakującym faktem jest to, że większość wpisów w relacjach z sezonu 2023/2024 na portalu *sportowefakty* ma strukturę bardziej złożoną, dwu-, trzyzdaniową, jednak mimo wszystko nie są to długie komunikaty, np.: *55' Tym razem kompani z Jagiellonii Białystok mogli mieć śmiało pretensje do Jesusa Imaza. Lider zespołu zachował się źle w kontrataku i nie nadał mu odpowiedniego tempa*;¹⁷ *21' Luizao szukał wcinki w pole karne do Machado, ale zabrakło precyzji. Wyjaśnili sytuację gospodarze*.¹⁸ W przypadku relacji z sezonu 2023/2024 na portalu *sport* można zauważyć, że wpisy są konstruowane według określonych schematów, co pokazują następujące przykłady znajdujące się w jednej z omawianych relacji: *22' Mateusz Żyro otrzymuje żółtą kartkę od sędziego*; *26' Jordi Sanchez otrzymuje żółtą kartę od sędziego*; *46' Fabio Nunes schodzi z boiska i zastępuje go Andrejs Ciganiks*; *67' Dominik Kun schodzi z boiska i zastępuje go Sebastian Kerk*; *24' G O O L – Serhij Krykun trafia do celu!*;

11 Należy zaznaczyć, że ten wynik jest zawyżony ze względu na wspomnianą już relację z meczu Lech Poznań – Raków Częstochowa (Sport.pl: LPO – RCZ), w której odnotowano aż 72 wpisy. Dla porównania w relacji z meczu Cracovia – Korona Kielce (Sport.pl: CRA – KOR) było to zaledwie 13 wpisów w całej relacji, a pierwszy merytoryczny wpis został opublikowany dopiero w 44 minucie meczu.

12 Sport.pl: LEG – ŚLĄ.

13 Sportowefakty.wp.pl: LPO – RCZ.

14 Sportowefakty.wpl.pl: POG – ŚLĄ.

15 Sport.pl: LPO – RCZ.

16 Sportowefakty.wp.pl: RAD – WAR.

17 Sportowefakty.wp.pl: JAG – PUN.

18 Sportowefakty.wp.pl: JAG – RAD.

38' G O O L – *Serhij Krykun trafia do celu!*¹⁹ To zaskakujące, biorąc pod uwagę, że wcześniejsze relacje z sezonu 2020/2021 zawierały bardziej szczegółowe opisy wydarzeń na boisku. W obecnych relacjach brakuje tego rodzaju wypowiedzi, co oznacza, że relacje stały się bardziej skrócone i schematyczne w porównaniu z wcześniejszymi sezonami.

Struktura korpusu internetowej relacji na żywo nie jest jednorodna, składają się na nią również wpisy z portalu X (poprzednio Twitter), elementy multimedialne oraz odnośniki do innych artykułów. Włączanie takich elementów do relacji na żywo pomaga w wypełnieniu relacji w tych momentach, gdy na boisku nie dzieje się nic istotnego. Odbiorcy na portalu *sportowefakty* mogą współtworzyć relacje na żywo, wykorzystując możliwość reagowania na wszystkie wpisy za pomocą *emoji*, czyli piktogramów, które służą do wyrażania emocji przy użyciu wizerunków twarzy bądź gestów.

Elementem charakterystycznym dla relacji na żywo na portalu *sportowefakty* są ankiety dotyczące przebiegu spotkania. W dwunastu z analizowanych relacji przed rozpoczęciem spotkania, w sekcji wprowadzającej, została umieszczona ankieta jednokrotnego wyboru z pytaniem *Kto wygra mecz?/Jak zakończy się mecz?*. Ankiety przewidują z reguły trzy możliwe odpowiedzi, utworzone w szablonowy sposób: *Drużyna A, Będzie remis, Drużyna B*. Również w trakcie trwania relacji zamieszczane były w jej strukturze inne ankiety, np.: *Czy KGHM Zagłębie Lubin wyrówna po przerwie?*²⁰ *Czy w drugiej połowie obejrzymy celny strzał?*²¹

Stałym elementem w sportowych relacjach na żywo są symbole graficzne, które mają za zadanie ułatwić przekazywanie wiadomości z boiska, pomagają również odbiorcy zrozumieć sytuację meczową. Umieszczane są przy wpisach oznaczonych po lewej stronie minutą meczu. Jednak analizując materiał z wybranych sezonów, można dostrzec ewolucję w graficznych oznaczeniach oraz w układzie strony w przypadku portalu *sportowefakty*. Przykładowo, w relacjach z sezonu 2020/2021, gdy któraś z drużyn strzeliła gola, informacja ta była sygnalizowana poprzez umieszczenie symbolu piłki przy wpisie. Dodatkowo, towarzyszył temu zapis cyfrowy, wskazujący minutę meczu, a cały wpis był wyróżniony żółtym tłem. W relacjach z sezonu 2023/2024 oprócz symbolu piłki, pojawił się także herb drużyny zdobywającej gola. Wpis z informacją o zdobytym голу jest wyróżniony pomarańczowym tłem, co stanowi nowy sposób podkreślenia i uwidocznienia tego wydarzenia w relacji. To dowodzi, że dynamiczny charakter Internetu wpływa na stały rozwój i dostosowywanie się platform do zmieniających się oczekiwań odbiorców oraz możliwości technologicznych. Symbole graficzne w relacjach na żywo stanowią tylko jeden z wielu przykładów adaptacji do dynamicznych trendów internetowych.

Powód, dla którego odbiorcy decydują się na śledzenie internetowej relacji na żywo z wydarzeń sportowych, wydaje się jednoznaczny – z różnych powodów nie mają możliwości oglądania wydarzenia w telewizji. Relacje na żywo w Internecie mają za zadanie zreferować dane wydarzenie, przekazywać wiadomości na jego temat, realizują więc przede wszystkim funkcję informacyjną. W większości przypadków relacja na żywo jest jedynym źródłem informacji dla odbiorcy na temat sytuacji meczowej, dlatego wpisy składające się na nią są zazwyczaj treściwe, krótkie, a także publikowane w krótkich odstępach czasu. Takich przykładów realizowania

19 Sport.pl: PIA – WID.

20 Sportowefakty.wp.pl: ZAG – LPO.

21 Sportowefakty.wp.pl: ZAG – WAR.

funkcji informacyjnej w omawianych przeze mnie relacjach na obu portalach można znaleźć wiele, zazwyczaj ta funkcja przejawia się przy opisie stałych fragmentów meczu: 90' + 2' *Zmiana w Zagłębiu: Simić za Bohara;*²² 56' *Joao Gamboa otrzymuje żółtą kartkę od sędziego;*²³ 90 + 3' *Żółtą kartkę otrzymał trener Rakowa Marek Papszun;*²⁴ 78' *Przerwa na napoje.*²⁵

Nadawcy często aktualizują w relacjach funkcję emotywną, wyrażając swoje odczucia i emocje, budując określone nacechowanie ekspresywne tekstu. Jest to typowa funkcja dla relacji sportowych i, jak pisze B. Grochala, podstawowym celem nadawcy jest wykorzystanie języka w taki sposób, by pobudzić wyobraźnię odbiorcy, żeby mógł *odtworzyć obraz sytuacji, o której jest powiadamiany*. Wiąże się to z tym, że nadawcy nie mają możliwości w inny sposób okazać stanu emocjonalnego, nie mogą modulować głosu bądź robić pauz podczas komentowania wydarzenia sportowego. Nadawca swoje oceny i odczucia na temat gry zawodników czy zachowań sędziego może wyrazić tylko poprzez wpisy w relacji (Grochala 2019: 23), np.: 53' *Fakt, bardzo przyjemnie dziś patrzy się na Lecha. Ale żeby nie było: Zagłębie też już mogło, a nawet powinno w tym meczu strzelić dwa gole;*²⁶ 70' *W drugiej połowie tempo meczu nie jest porywające. Legia w pełni kontroluje losy tej potyczki;*²⁷ 29' *Niemal dwa kwadransy za nami. Gospodarze wciąż bez okazji bramkowej. To Korona powinna już prowadzić przy Kałuży.*²⁸ Funkcja interakcyjna (fatyczna) ma na celu przyciągnięcie oraz podtrzymanie uwagi czytelnika. Taką funkcję pełnią m.in. wspomniane wcześniej ankiety na portalu *sportowefakty*. Autorzy relacji wykorzystują tę funkcję wypowiedzi, gdy w czasie meczu nie dzieje się nic ważnego. Przejawy funkcji interakcyjnej na portalu *sport* w relacjach z sezonu 2020/2021 występowały sporadycznie, co może oznaczać, że wykorzystanie jej w celu utrzymania uwagi czytelnika nie było istotne. Natomiast w relacjach z sezonu 2023/2024 można zauważyć całkowitą rezygnację z realizacji funkcji innych niż informacyjna, o czym świadczy przede wszystkim spadek liczby autonomicznych wpisów, ale również fakt, że relacje zazwyczaj są rozpoczynane formułą *o' Sędzia rozpoczyna mecz,*²⁹ a bardziej szczegółowe dane pojawiają się po dłuższym czasie, często dopiero po zakończeniu pierwszej połowy spotkania.³⁰ Taka kompozycja zaburza cel powstawania relacji na żywo, którym jest dostarczenie kompleksowych informacji na bieżąco. Odbiorcy otrzymują jedynie podstawowe dane dotyczące zdobytych bramek, zmian zawodników oraz ukarania zawodników żółtą lub czerwoną kartką, co zmniejsza wartość tego rodzaju relacji.

Internetowe relacje na żywo z reguły poruszają tematy ważne i aktualne w danym czasie, dają swobodę tematyczną. Jednym z podstawowych kryteriów przy wyborze tematyki relacji powinna być popularność oraz atrakcyjność wydarzenia dla odbiorców. Tego typu relacje mają sens w momencie, gdy przebieg oraz finał wydarzenia jest nieznan (Olszański 2006: 90).

22 Sport.pl: ZAG – LPO.

23 Sport.pl: POG – ŚLĄ.

24 Sportowefakty.wp.pl: RCZ – WIS.

25 Sportowefakty.wp.pl: RAD – WAR.

26 Sport.pl: ZAG – LPO.

27 Sportowefakty.wp.pl: WAR – LEG.

28 Sportowefakty.wp.pl: CRA – KOR.

29 W tym przypadku po raz kolejny odejściem od normy jest relacja z meczu Lech Poznań – Raków Częstochowa (Sport.pl: LPO – RCZ), która rozpoczyna się zwrotem *1' Początek meczu*.

30 W trzech relacjach z sezonu 23/24 drugi wpis w relacji został zamieszczony w okolicach 45 minuty spotkania.

W serwisach sportowych występuje hierarchizacja tematów, związana z teorią agendy setting, ponieważ portale informacyjne w danym momencie koncentrują uwagę na najważniejszych wydarzeniach ze świata sportowego. W omawianych relacjach na żywo tematem jest konkretny mecz piłki nożnej oraz jego przebieg zajmujący ponad 90 minut. Mecze Ekstraklasy są przedstawiane w relacjach, ponieważ jest to najwyższa w hierarchii piłkarskiej klasa męskich rozgrywek w Polsce. Jedynie odbiorcy, którzy nabyli prawa do emisji, mają możliwość oglądania tych meczów w telewizji, dlatego dla wydawców portali internetowych są to potencjalnie interesujące wydarzenia, które można relacjonować na żywo. Dzięki temu, że relacje są poświęcone konkretnym wydarzeniom sportowym, trafiają do określonego grona odbiorców zainteresowanych rozgrywkami Ekstraklasy.

Istotnym elementem kształtującym wymiar poznawczy tekstów jest punkt widzenia nadawcy, który wpływa na sposób ujmowania informacji przekazywanych w relacjach na żywo. Często to nadawca nadrzędny, czyli grupa medialna, kształtuje ogólną perspektywę widzenia świata, w której osadzony jest punkt widzenia przekazywany odbiorcy w relacji. W przypadku sportowych relacji na żywo należy przyjąć, że punkt widzenia wynika z zawodu – dziennikarza sportowego, który ma odpowiednią wiedzę w danej dziedzinie oraz powinien mieć neutralne nastawienie wobec drużyn rozgrywających mecz. L. Olszański jest zdania, że to dziennikarz decyduje, jak prowadzi relację i często zdarza się tak, że musi on pominąć dużą część ważnych wydarzeń z boiska (Olszański 2006: 91). To wynika z dynamiki wydarzenia sportowego, autorzy nie zawsze nadążają za akcjami na boisku i na nich spoczywa odpowiedzialność za selekcję informacji, które pojawią się w relacji. Punkt widzenia nadawcy relacji na żywo powinien być neutralny, ponieważ zwykle mają one charakter obiektywny, a ich celem jest dostarczenie odbiorcom potwierdzonych informacji o wydarzeniach. Jednak w przypadku relacji sportowych często pojawia się ocena sytuacji i zawodników przez nadawcę, co wpływa na wartościujący aspekt przekazu. Nadawca, będąc ekspertem w dziedzinie sportu, wyraża subiektywne opinie na temat skuteczności zawodników oraz wykorzystania sytuacji na boisku. Te oceny są widoczne w niektórych wpisach w relacjach, a także podczas komentowania akcji na boisku, np.: 32' *Sporo błędów w defensywie popełnia Warta. Legia jest natomiast bezlitosna;*³¹ 90 + 5' *Koniec meczu! Legia wygrała 1:0 po bramce Pekharta, ale nie da się ukryć, że styl gry i poziom tego spotkania pozostawiały bardzo wiele do życzenia;*³² 68' *Przerwa w grze, można było do tego przywyknąć.*³³

Poszczególne sytuacje na boisku są szczególnie aksjologizowane – największą wartość ma informacja o strzeleniu gola przez którąś z drużyn, taki wpis jest wyróżniany przy użyciu modyfikacji graficznych – pogrubioną czcionką, wersalikami, bądź zwielokrotnieniem liter w wyrazie, np.: 30' *Gooooooooooooooooo! Cracovia! Van Amersfoort!;*³⁴ 48' *GOOOOOOL!!!Gol! Strzelił Dario Vizinger. Asystował mu Filip Borowski. Już w 48. minucie Dario Vizinger odwdzieczył się za zaufanie pierwszym golem w PKO Ekstraklasie. Pokonał Alberta Posiadałę płaskim strzałem po podaniu wrzucanym za plecy obrońców Radomiaka, więc zrobiło się 2:2.*³⁵ Nadawcy w sposób neutralny oceniają grę obu drużyn rozgrywających mecz, jednak niekiedy używają słownictwa prymarnie wartości-

31 Sportowefakty.wp.pl: WAR – LEG.

32 Sport.pl: WPE – LEG.

33 Sportowefakty.wp.pl: RAD – WAR.

34 Sport.pl: LPO – CRA.

35 Sportowefakty.wp.pl: RAD – WAR.

jącego, określając pozytywnie lub negatywnie poczynania zawodników na boisku, np.: 18' *Strzał z dystansu Szwocha, ale słabo i niecelnie. Dość nieśmiała próba gospodarzy;*³⁶ 90' + 6' *Złe dośrodkowanie Modera i od bramki wznowi Hładun, a sędzia zakończy mecz;*³⁷ 33' *Pierwsze celne uderzenie gospodarzy. Strzał Makuch był dość anemiczny. Piłka poszybowała w ręce bramkarza.*³⁸

M. Wojtak przyjmuje, że polszczyzna potoczna jest odmianą stylistyczną języka, używaną głównie w codziennej komunikacji. Potoczny zmniejszają dystans pomiędzy nadawcą a odbiorcą, ułatwiają kontakt (Wojtak 2017: 126). Formy potoczne wykorzystywane w gatunkach dziennikarskich mają służyć odświeżeniu i stylistycznemu urozmaiceniu tekstu – są naturalne dla wypowiedzi, których zadaniem jest informowanie oraz ocenianie (Wojtak 2017: 131). Potoczność występuje również w omawianych sportowych relacjach na żywo, których nie można zaplanować, ponieważ akcje na boisku rozgrywają się tak szybko, że nadawca musi reagować spontanicznie, co wiąże się z tym, że używa języka potocznego, np.: 5' *Oj, Ramirez ma problem. Nowy zawodnik ŁKS-u jest opatrywany przy linii bocznej;*³⁹ 90 + 4' *Sędzia pokazał Borucowi, że ma zegarek;*⁴⁰ 10' *Wcześniej zagotowali się sztabowcy Jagiellonii i nie dlatego, że gospodarze mają problem z przeprowadzeniem groźnego ataku. Już w 10. minucie jeden ze współpracowników trenera Adriana Siemięcia zobaczył czerwoną kartkę i musiał opuścić ławkę rezerwowych. Gorące protesty były spowodowane faulem na Jesusie Imazie, który nie został wyceniony nawet na napomnienie żółtym kartonikiem.*⁴¹ W relacjach dominuje również słownictwo tematycznie związane ze sportem, dlatego należy wyróżnić kolejną cechę stylistyczną, czyli fachowość. Do języka sportu należą warianty zależne od dyscypliny sportu, każda z nich reprezentuje osobną terminologię techniczną, zawiera żargon sportowców, wpływa na ekspresję językową i stylistykę w poszczególnych mediach. Styl wypowiedzi w mediach tradycyjnych (prasa sportowa, radio), gdzie trzeba słowem opisać sytuacje na boisku, będzie zupełnie inna niż w telewizji czy Internecie, gdzie słowo uzupełnia obraz (Lipoński 2014: 314). Nadawcy używają specjalistycznego słownictwa w relacjach z meczów piłki nożnej, by bardziej szczegółowo opisać akcję na boisku. W tekstach pojawiają się formy odnoszące się do zawodników: *napastnik, obrońca, bramkarz, gospodarze, goście, defensor, rywale, piłkarze* oraz wydarzeń na boisku: *korner, kontra, spalony, blokada, poprzeczka, aut, faul, słupek, mur, defensywa, ofensywa, kontratak, dośrodkowanie, przelobować, skiksować, oddalenie gry, dokręcenie piłki, wycofanie, drybling, wrzutka, główkowanie.*

Dynamiczność jest podstawową cechą sportowych relacji na żywo, akcje na boisku rozgrywają się dość szybko, a do nadawcy należy wybór, którą sytuację opisze. Wpisy w relacjach są autonomiczne, zazwyczaj brak spójności formalnej między nimi, są aktualne tylko przez krótki czas, ponieważ w relacji co kilka minut pojawia się informacja o kolejnej, równie ważnej sytuacji na boisku. Łączy się to z kolejną cechą, czyli skrótowością – kondensacja informacji w relacjach jest widoczna w postaci równoważników zdań oraz zdań pojedynczych, np.: 63' *Ramirez z dystansu – obok słupka;*⁴² 3' *Josue dogrywał z kornera. Bobek pewnie na przedpolu. Pierwszy stres już za*

36 Sportowefakty.wp.pl: WPL – LEG.

37 Sport.pl: ZAG – LPO.

38 Sportowefakty.wp.pl: CRA – KOR.

39 Sportowefakty.wp.pl: LEG – ŁKS.

40 Sport.pl: WPL – LEG.

41 Sportowefakty.wp.pl: JAG – PUN.

42 Sport.pl: ZAG – LPO.

młokosem;⁴³ 42' *Opatrywany jest Trojak. Mamy przerwę w grze.*⁴⁴ Zastosowanie prostych konstrukcji ułatwia nadawcy szybkie przekazywanie informacji, oszczędzając czas potrzebny na tworzenie indywidualnych wpisów. Dzięki temu możliwe staje się dodawanie większej liczby wpisów do relacji w krótszym czasie. Charakterystyczna dla internetowych relacji na żywo jest szablonowość wypowiedzi, która wiąże się z sytuacją komunikacyjną, która jest dynamiczna i wymaga szybkiego przekazywania informacji. Dzięki wykorzystaniu powtarzających się schematów w relacjach nadawca poświęca mniej czasu na opisanie sytuacji z boiska, a odbiorca mimo to dowiaduje się o nowych wydarzeniach. Jednakże, jak ilustrują wcześniej przedstawione przykłady, stosowanie szablonowych wypowiedzi wiąże się z ryzykiem, że relacja na żywo może nie spełniać w pełni swoich funkcji z powodu ograniczonej ilości przekazywanych informacji. Zastosowanie standardowych formuł w relacjach na żywo powinno służyć ułatwieniu procesu tworzenia relacji przez nadawcę, ale nie powinno prowadzić do sytuacji, w której odbiorcy otrzymują jedynie selektywne informacje dotyczące przebiegu rozgrywki.

Istotnym wyróżnikiem stylistycznym omawianych relacji na żywo jest grafizacja. Grafizacja, czyli połączenie obrazu i słowa w jedno, przynosi lepszy efekt niż oddzielne funkcjonowanie obu sposobów komunikowania, poza funkcją perswazyjną takie komunikaty pełnią też inne ważne role. Obraz jest łatwiejszy do uchwycenia i zrozumienia przez odbiorców, bo nie wymaga dłuższej refleksji. Uzupełnianie się tekstu oraz grafiki tworzy wizualną całość (Pacula 2012: 75). Elementy graficzne występują ona na obu portalach i mają za zadanie ułatwić przekaz. Tę funkcję pełnią wszystkie symbole, pojawiające się w relacjach jako dodatek do tekstu, oraz elementy multimedialne, takie jak wpisy z portalu X (Twitter) bądź odnośniki do artykułów o podobnej tematyce. Emocjonalizacja przekazu jest bardzo ważnym wyznacznikiem relacji sportowych, o czym już niejednokrotnie wspominałam. Odbiorcy wolą czytać tekst nacechowany ekspresywnie, aniżeli tylko rzeczowe informacje, ponieważ są pozbawieni obrazu – treści, które nie zawierają emocji nie są atrakcyjne dla kibica. Widać to również na poziomie werbalno-graficznym, nadawcy we wpisach przekazują emocje za pomocą wersalików, pogrubionej czcionki, zwielokrotnienia liter oraz wykrzykników.

5 / PODSUMOWANIE

Relacje na żywo w Internecie stanowią kluczowy gatunek dla kibiców sportowych, pozwalając im na aktywne uczestnictwo w emocjonujących wydarzeniach sportowych i pozyskiwanie aktualnych informacji. Jednak ważne jest, aby zachować profesjonalizm i dbałość o jakość przekazu, jak również zapewnić satysfakcję odbiorcom. Jak wspomniałam, już na początku XXI wieku relacje były tworzone na podstawie podobnego schematu strukturalnego, z biegiem czasu wprowadzano jedynie bardziej funkcjonalne rozwiązania. Wspomniane relacje stale pozostają wierne utartym konwencjom gatunkowym kształtowanym na przestrzeni lat, jednak kluczowym wnioskiem z ich obserwacji jest, że ulegają one zmianom i rozwojowi w dłuższej perspektywie czasowej. Niektóre z nich adaptują nowe narzędzia i technologie, podczas gdy inne prezentują obniżoną jakość. Jednym z przykładów tej ewolucji jest zaskakujący i innowacyjny układ chronologiczny wpisów na portalu *sportowefakty.wp.pl* oraz stałe dążenie do popra-

43 Sportowefakty.wp.pl: LEG – ŁKS.

44 Sportowefakty.wp.pl: CRA – KOR.

wy wartości przekazywanych informacji – o czym świadczy długość autonomicznych wpisów oraz wprowadzanie nowych rozwiązań graficznych. W przypadku portalu *sport.pl* odnotować trzeba słabsze wykorzystanie potencjału gatunkowego relacji na żywo, widoczne w spadku poziomu przekazywanych informacji oraz zauważyć mniej profesjonalne podejście do pisanego relacjonowania na żywo meczów. Ważne jest, aby dziennikarze sportowi nadal dążyli do zachowania wysokiej jakości relacji na żywo i zapewniali kibicom kompleksowe i rzetelne informacje o wydarzeniach sportowych.

GENRE SPECIFICITY OF INTERNET LIFE REPORTS IN SELECTED SPORTS SERVICES

SUMMARY The article discusses the theoretical assumptions about live coverage and makes a genological analysis of the selected research material, which consisted of online live coverage of soccer matches. It is shown what elements shape the specificity of this genre and four aspects of it are discussed: structural, cognitive, pragmatic and stylistic. The evolution of this genre is presented and the changing standards in live Internet coverage are shown.

LITERATURA

- / Bauer Z., 2015, Gatunki dziennikarskie w Sieci. Co się zmieniło i jak bardzo? *E-gatunki. Dziennikarz w nowej przestrzeni komunikowania*, red. W. Godzic, Z. Bauer, Warszawa, s. 81–102.
- / Grochala B., 2011, Ten sam gatunek w dwóch odmianach – o telewizyjnej i internetowej relacji sportowej na żywo. *Gatunki mowy i ich ewolucja*, t. 4, *Gatunek a komunikacja społeczna*, red. D. Ostaszewska, Katowice, s. 169–180.
- / Grochala B., 2012, Komentarz (sportowy), relacja (sportowa), sprawozdanie (sportowe) – przegląd stanowisk. *Acta Universitatis Lodzianensis. Folia Litteraria Polonica*, t. 17, s. 95–105.
- / Grochala B., 2019, Język sportu a wyrażanie emocji – nowa (?) perspektywa oglądu. *Prace Językoznawcze*, nr 4, s. 19–29.
- / Kępa-Figura D., Ślawska M., 2023, Koncepcje Marii Wojtak – perspektywa mediolingwistyczna. *Studia Medioznawcze*, nr 1, tom 23, s. 4–14.
- / Lipoński W., 2014, Najdawniejsze tradycje i przemiany języka sportu w Europie. *Kultura fizyczna a zmiana społeczna*, red. Z. Dziubiński, P. Rymarczyk, Warszawa, s. 312–327.
- / Modrzejewska E., 2016, Debata o debacie. Relacje online debat prezydenckich. *20 lat polskich telewizyjnych debat przedwyborczych*, red. A. Budzyńska-Daca, Warszawa, s. 179–212.
- / Naruszewicz-Duchlińska A., 2011, *Internetowe grupy dyskusyjne. Analiza językowa i charakterystyka gatunku*, Olsztyn, s. 360.
- / Olszański L., 2006, *Dziennikarstwo internetowe*, Warszawa, s. 316.
- / Olszański L., 2012, *Media i dziennikarstwo internetowe*, Warszawa, s. 320.
- / Pacuła J., 2012, Grafizacja i wizualizacja słowa w zapowiedziach medialnych. *Media i Społeczeństwo*, nr 2, s. 74–93.
- / *Słownik terminologii medialnej*, 2006, red. W. Pisarek, Kraków, s. 250.

- / Szews P., Siekiera R., 2016, *Zawód dziennikarz – komentator sportowy. Kulisy pracy i warsztatu*, Łódź, s. 234.
- / Ślawska M., 2017, Typologie gatunków medialnych – przegląd stanowisk. *Forum Lingwistyczne*, nr 4, s. 15–29.
- / Wojtak M., 2014, Genologiczna analiza tekstu. *Prace Językoznawcze*, nr 3, s. 63–71.
- / Wojtak M., 2017, Potoczność w tekstach prasowych. *Półrocznik Językoznawczy Tertium*, t. 1, s. 125–138.

Źródła internetowe

[cyt. 2021-02-09]:

- / <https://sportowefakty.wp.pl/pilka-nozna/relacja/106998/zaglebie-lubin-lech-poznan>.
- / <https://sportowefakty.wp.pl/pilka-nozna/relacja/107013/lech-poznan-wisla-plock>.
- / <https://sportowefakty.wp.pl/pilka-nozna/relacja/107020/wisla-plock-legia-warszawa>.
- / <https://sportowefakty.wp.pl/pilka-nozna/relacja/107035/legia-warszawa-lask-wroclaw>.
- / <https://sportowefakty.wp.pl/pilka-nozna/relacja/107044/zaglebie-lubin-gornik-zabrze>.
- / <https://sportowefakty.wp.pl/pilka-nozna/relacja/107045/warta-poznan-legia-warszawa>.
- / <https://sportowefakty.wp.pl/pilka-nozna/relacja/107047/gornik-zabrze-rakow-czestochowa>.
- / <https://sportowefakty.wp.pl/pilka-nozna/relacja/107054/lech-poznan-cracovia>.
- / <https://sportowefakty.wp.pl/pilka-nozna/relacja/107065/legia-warszawa-lech-poznan>.
- / <https://sportowefakty.wp.pl/pilka-nozna/relacja/107067/rakow-czestochowa-wisla-krakow>.
- / <https://www.sport.pl/pilka/wyniki/Gornik-Zabrze-Rakow-Czestochowa-3383360/relacja>.
- / <https://www.sport.pl/pilka/wyniki/Lech-Poznan-Cracovia-3383369/relacja>.
- / <https://www.sport.pl/pilka/wyniki/Lech-Poznan-Wisla-Plock-3383328/relacja>.
- / <https://www.sport.pl/pilka/wyniki/Legia-Warszawa-Lech-Poznan-3383375/relacja>.
- / <https://www.sport.pl/pilka/wyniki/Legia-Warszawa-Slask-Wroclaw-3383352/relacja>.
- / <https://www.sport.pl/pilka/wyniki/Rakow-Czestochowa-Wisla-Krakow-3383373/relacja>.
- / <https://www.sport.pl/pilka/wyniki/Warta-Poznan-Legia-Warszawa-3390770/relacja>.
- / <https://www.sport.pl/pilka/wyniki/Wisla-Plock-Legia-Warszawa-3383350/relacja>.
- / <https://www.sport.pl/pilka/wyniki/Zaglebie-Lubin-Gornik-Zabrze-3383368/relacja>.
- / <https://www.sport.pl/pilka/wyniki/Zaglebie-Lubin-Lech-Poznan-3383332/relacja>.

[cyt. 2023-10-23]:

- / <https://sportowefakty.wp.pl/pilka-nozna/relacja/147147/legia-warszawa-ks-odz/relacja>.
- / <https://sportowefakty.wp.pl/pilka-nozna/relacja/147171/jagiellonia-bialystok-puszcza-niepolomice/relacja>.
- / <https://sportowefakty.wp.pl/pilka-nozna/relacja/147248/stal-mielec-lask-wroclaw/relacja>.
- / <https://sportowefakty.wp.pl/pilka-nozna/relacja/147277/radomiak-radom-warta-poznan/relacja>.
- / <https://sportowefakty.wp.pl/pilka-nozna/relacja/147305/lech-poznan-rakow-czestochowa/relacja>.
- / <https://sportowefakty.wp.pl/pilka-nozna/relacja/147336/cracovia-korona-kielce/relacja>.
- / <https://sportowefakty.wp.pl/pilka-nozna/relacja/147389/jagiellonia-bialystok-radomiak-radom/relacja>.
- / <https://sportowefakty.wp.pl/pilka-nozna/relacja/147472/zaglebie-lubin-warta-poznan/relacja>.
- / <https://sportowefakty.wp.pl/pilka-nozna/relacja/147496/piast-gliwice-widzew-odz/relacja>.

- / <https://sportowefakty.wp.pl/pilka-nozna/relacja/152169/pogon-szczecin-lask-wroclaw/relacja>.
- / <https://wyniki.sport.pl/pilka-nozna/Ekstraklasa-196/Cracovia-Korona-Kielce-4192778>.
- / <https://wyniki.sport.pl/pilka-nozna/Ekstraklasa-196/Jagiellonia-Bialystok-Puszcza-Niepolomice-4192736>.
- / <https://wyniki.sport.pl/pilka-nozna/Ekstraklasa-196/Jagiellonia-Bialystok-Radomiak-4192792>.
- / <https://wyniki.sport.pl/pilka-nozna/Ekstraklasa-196/Lech-Poznan-Rakow-Czestochowa-4192709/relacja>.
- / <https://wyniki.sport.pl/pilka-nozna/Ekstraklasa-196/Legia-Warszawa-LKS-Lodz-4192705/relacja>.
- / <https://wyniki.sport.pl/pilka-nozna/Ekstraklasa-196/Pogon-Szczecin-Slask-Wroclaw-4192730>.
- / <https://wyniki.sport.pl/pilka-nozna/Ekstraklasa-196/Radomiak-Warta-Poznan-4192726>.
- / <https://wyniki.sport.pl/pilka-nozna/Ekstraklasa-196/Stal-Mielec-Slask-Wroclaw-4192713>.
- / <https://wyniki.sport.pl/pilka-nozna/Ekstraklasa-196/Zaglebie-Lubin-Warta-Poznan-4192759>.